

УДК 340.132

DOI: 10.31733/2078-3566-2024-2-25-30

Дмитро СЕЛІХОВ[©]

доктор юридичних наук, доцент
(Дніпровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТТЯ «РЕІНТЕГРАЦІЯ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ»

Розглянуто питання теоретико-правової характеристики поняття «реінтеграція тимчасово окупованих територій». Звернено увагу на те, що головною метою сучасної науки є проведення досліджень щодо сутності процесів реінтеграції тимчасово окупованих територій і обґрунтування на підставі цього ключових напрямів відповідної державної політики, формулювання базових понять та категорій, одним із яких є термін «реінтеграція тимчасово окупованих територій», котрий у науці досліджений недостатньо. Зазначено, що відсутність належних наукових доробок негативно позначається як на стані правозастосування, так і на якості законодавства.

Сформульовано визначення поняття «реінтеграція тимчасово окупованих територій», під яким запропоновано розуміти систему комплексних, послідовних політико-правових заходів, що визначаються та реалізуються органами публічної влади та місцевого самоврядування з метою повернення тимчасово окупованих територій до правової системи України на основі принципів єдиного суверенітету та територіальної цілісності, гуманітарного об'єднання мешканців цих територій, відновлення їхніх прав і свобод, а також соціально-гуманітарних заходів із відновлення активного соціального життя, створення належних умов для повернення та адаптації, забезпечення різноманітної підтримки, зокрема соціальної, медичної, психологічної та матеріальної.

Як висновок зазначено, що реінтеграція тимчасово окупованих територій являє собою широкий комплекс заходів і повинна відбуватися в усіх ключових напрямках правової, етнопольової, гуманітарної, соціальної політик.

Ключові слова: реінтеграція, територіальна цілісність, державний кордон, анексія, деокупація, механізм реінтеграції, тимчасово окуповані території, права і свободи людини, інституційна система, органи публічної влади.

Постановка проблеми. Після повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України, відновлення контролю над окупованими територіями стало важливим завданням для нашої держави. Таке відновлення передбачає ефективну реінтеграцію тимчасово окупованих територій. Процес реінтеграції на тимчасово окупованих територіях є складним і має багато аспектів, що охоплюють не тільки питання безпеки, а й правові, політичні, економічні, соціальні та гуманітарні аспекти. У цьому контексті важливо не тільки відновити територіальну цілісність України, але й гарантувати адекватний захист населення, відновлення прав та свобод громадян. Тому головною метою сучасної науки є проведення досліджень щодо сутності процесів реінтеграції тимчасово окупованих територій і обґрунтування на підставі цього ключових напрямів відповідної державної політики, формулювання базових понять та категорій, одним із яких є термін «реінтеграція тимчасово окупованих територій», котрий у науці досліджений недостатньо. Відсутність належних наукових доробок негативно позначається як на стані правозастосування, так на якості законодавства. У зв'язку з цим вважаємо актуальним дослідження змісту поняття «реінтеграція тимчасово окупованих територій», що може стати основою відповідних заходів і напрямів державної політики та механізму реінтеграції тимчасово окупованих територій.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. У сучасній науці залишаються невивченими певні проблеми реінтеграції тимчасово окупованих територій, зокрема, це стосується самої сутності та змісту поняття «реінтеграція тимчасово окупованих територій». Такі прогалини ускладнюють концептуалізацію зазначеного явища як на доктринальному, так і на законодавчому рівнях, а також у практиці

© Д. Селіхов, 2024

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-2180-1010>

dmytro.selikhov@dduvs.edu.ua

правозастосування. Багато сучасних дослідників фокусувалися на проблемах, пов'язаних із деокупацією, реінтеграцією і ресоціалізацією військовослужбовців та учасників АТО/ООС, забезпеченням прав людини на тимчасово окупованих територіях, відновленням на них конституційного ладу тощо. Значні наукові здобутки у вирішенні цих проблемних питань мають такі вчені, як: О. Буткевич, С. Баранов, Ю. Бойко-Бузиль, А. Войціховський, В. Гаврилюк, Н. Камінська, І. Медяник, Л. Наливайко, А. Осипчук, М. Рабинович, М. Ржевська, Н. Шаптала, Н. Янчук, В. Явір та ін. Водночас у науці майже невисвітленим залишається питання сутності поняття «реінтеграція тимчасово окупованих територій», не здійснено його теоретико-правову характеристику.

Мета статті – надати теоретико-правову характеристику сутності та змістовного наповнення поняття «реінтеграція тимчасово окупованих територій».

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на те, що в наукових джерелах існує багато різних підходів до тлумачення терміна «реінтеграція»: возз'єднання (reintegratio) [1]; поновлення [2, с. 391]; відтворення, повторне формування, об'єднання втрачених функцій, що уможливорює подальшу діяльність [3]; процес повернення людини в суспільство в ролі активного й незалежного члена соціального життя, що передбачає відновлення втрачених соціальних зав'язків та досягнення відповідного рівня емоційного стану [4, с. 134]; повторне включення людини до групи або процес включення в суспільство [5, с. 37; 6]; відновлення вікових, гендерних та культурно відповідних ролей у сім'ї, громаді та на робочому місці [7; 8, с. 28], – варто зазначити, що в Україні на сьогодні немає єдиного загальноприйнятого його визначення. Цей термін здебільшого тлумачиться в контексті вузько-наукових досліджень (у соціології, юридичній психології, політичній науці тощо), в аспекті відбудови та деокупації тимчасово окупованих територій, науковцями питання його змісту не висвітлюються. Термін «реінтеграція» використовується і в нормативно-правових актах країни, проте його зміст законодавцем не розкривається.

Однак у науковій літературі також можна зустріти різні тлумачення поняття «реінтеграція» у співвідношенні з термінами «інтеграція» та «консолідація», що часто вживаються як синоніми. За словами В. Явіра, вміст цих термінів часто перетинається, а їхня інтерпретація може бути різною [9, с. 65].

Як зазначає Ю. Бойко-Бузиль, реінтеграцію часто ототожнюють із ресоціалізацією, але ці терміни мають різний контекст використання. Поняття «ресоціалізація» зазвичай використовують щодо осіб, які порушують закон (наприклад, ув'язнених чи засуджених). Етимологічно «ресоціалізація» складається з префіксу «ге» (тобто «повторний процес») та терміна «соціалізація», що походить від латинського «socialis» (соціальний), і означає повторне усвідомлення суспільних цінностей та норм. У свою чергу, реінтеграція, що складається з префіксу «ге» та слова «інтеграція» («integration» – відновлення, об'єднання), передбачає об'єднання різних частин у єдине ціле. Таким чином, ресоціалізація спрямована на відновлення соціального статусу та повернення особи до прийнятого соціально-нормативного життя в суспільстві. Вона визначає необхідність та напрями коригування відхилень в соціальному функціонуванні [8, с. 28].

Поняття «реінтеграція» часто вживають поряд із терміном «деокупація». Але ототожнювати ці поняття не варто. Реінтеграція є послідовним процесом, що природно відбувається після деокупації і являє собою комплекс державних заходів, котрі застосовуються державою після припинення присутності збройних формувань і окупаційної адміністрації російської федерації на тимчасово окупованій території України, а також після встановлення повного контролю України над цією територією. Це означає, що відповідні території вже повернуто під загальну юрисдикцію України та відновлено конституційний лад в цих регіонах. Деокупація – це, навпаки, комплекс заходів державної політики, наслідком яких є повна відсутність на території України, що була тимчасово окупована, збройних формувань російської федерації і окупаційної адміністрації рф та встановлення загального ефективного контролю України на цій території [10]. Реінтеграція відбувається вже після деокупації.

Поняття реінтеграції приділяється певна увага і в інших країнах. Аналіз зарубіжних наукових робіт свідчить, що питання реінтеграції тимчасово окупованих територій досліджується частково, переважно в контексті історичних подій. Навіть при широкому спектрі вивчення зарубіжна наукова спільнота все ще має відставання у розумінні та категоризації цих процесів. Така ситуація пояснюється недостатньою увагою, з різних причин, до реінтеграції тимчасово окупованих територій у ХХ ст. та в

наш час, особливо в країнах Європи.

Хоча окремі дослідники вказують, наприклад, на працю Т. Лаховскі «Реінтеграція Донбасу через реконструкцію та підзвітність», один із розділів якої присвячено конфлікту на Сході України з точки зору міжнародного права [11]. Заслугує на увагу робота М. Рабіновича, в якій розглядаються питання непідконтрольних територій у Молдові (Придністров'я), Грузії (Абхазія та Південна Осетія), а з 2014 р. – в Україні (окремі райони Донецької та Луганської областей) [12]. Найбільш популярною серед зарубіжних дослідників [13-15] є так звана модель роззброєння, демобілізації та реінтеграції. Особливістю підходу представників західної наукової школи у дослідженні реінтеграції є те, що цей процес розглядається багатьма авторами переважно через «індивідуальний контекст», стосовно конкретної особистості, яка намагається адаптуватися в суспільстві за допомогою комплексу різнобічних соціальних інструментів після військових дій або отриманої психологічної чи іншого характеру травми [16, с. 73]. Визначення реінтеграції зазвичай стосується пристосування окремих осіб, які опинилися в особливих соціальних, політичних або економічних умовах, що ускладнюють або перешкоджають їхній повноцінній участі у суспільному житті. Метою реінтеграції є подолання цих перешкод та забезпечення таким особам доступу до механізмів, методів, моделей взаємодії та участі в суспільстві.

Як слушно з цього приводу зазначає І. Медяник, оскільки міжнародні інституції досліджують специфіку реінтеграції, котру використовують в Україні для тимчасово окупованих і анексованих територій, важливо враховувати, що цей процес стосується не лише територій, а й людей, які були змушені залишити їх через зовнішній негативний вплив. Отже, реінтеграція охоплює не лише повернення територій, але й адаптацію людей до соціального, культурного, економічного та політичного життя на таких територіях. Зазначений аспект має бути врахований як у наукових дослідженнях із цієї теми, так і в законодавстві [16, с. 73; 17].

Тому в Україні наразі є великий попит на дослідження сутності реінтеграції, на впровадження системної, комплексної та цілеспрямованої політики реінтеграції як невід'ємної частини державної етнічної та національної стратегії. Ця стратегія має бути спрямована на мирне врегулювання етнополітичного конфлікту, відновлення контролю, територіальної цілісності та об'єднання всіх територій України. Реінтеграція має стати єдиною ідеєю, що об'єднає поліетнічну українську націю, незалежно від етнічного походження чи місця проживання громадян.

Реінтеграція означає не лише повернення територій і відновлення їхньої цілісності, але й налагодження взаєморозуміння, адаптацію та інтеграцію населення деокупованих областей у загальнодержавний контекст. Це також передбачає захист прав, етнокультурну та етнополітичну консолідацію населення, використання спеціально розроблених форматів та політико-правових механізмів для здійснення реінтеграції на тимчасово окупованих територіях. Таким чином, реінтеграція тимчасово окупованих територій являє собою широкий комплекс заходів і повинна відбуватися в усіх ключових напрямках правової, етнонаціональної, гуманітарної, соціальної політик.

Окреслені питання також актуалізуються проблемами правового забезпечення реінтеграції дітей. Як зазначає Л. Наливайко стосовно безпеки дитини, держава має не тільки створити безпечове середовище, але й забезпечити існування дитини у такий спосіб, щоб максимально було надано можливість здійснювати і реалізовувати дітьми їхні права, свободи та інтереси [18].

Процес реінтеграції тимчасово окупованих територій передбачає комплекс заходів, що проводяться не тільки органами державної влади, але й органами місцевого самоврядування протягом перехідного періоду. При цьому важливу роль у зазначених процесах відіграє саме місцеве самоврядування, що є максимально наближеним до громадян і тому здійснює складні й численні заходи з реінтеграції тимчасово окупованих територій. Цей комплекс заходів передбачає: створення безпечного середовища та відновлення громадської безпеки і правопорядку; забезпечення свободи пересування та захисту особливо важливих державних об'єктів; допомогу у відновленні життєдіяльності населених пунктів та їхньої інфраструктури; сприяння у наданні гуманітарної допомоги та співпрацю з міжнародними організаціями; допомогу у створенні умов для відновлення належного державного управління та подальшого розвитку територіальних громад.

Висновки. Підсумовуючи вищенаведене, слід зазначити, що в сучасних умовах

реінтеграція стає ключовим завданням для держави та її соціальних інституцій. Унаслідок війни не тільки порушено державний суверенітет країни, але й завдано шкоди цілісності суспільства та психологічному благополуччю громадян. Це підтверджує потребу у реінтеграції, що не обмежується лише деокупацією та поверненням тимчасово окупованих територій і встановленням конституційного ладу України, а передбачає також комплекс заходів щодо поновлення соціальної цілісності особи. Тому важливо розглядати проблематику реінтеграції комплексно. У подальших процесах здійснення реінтеграції тимчасово окупованих територій значну роль відіграють відповідні поняття. Проблема полягає у тому, що визначення мають важливе значення не лише для науки, але й для практичної сфери, оскільки вони впливають на законотворчість, зміст відповідної державної політики, зміст заходів, спрямованих на реінтеграцію, тощо та, врешті-решт, на розуміння того, наскільки успішними можуть бути зусилля з реінтеграції.

Отже, реінтеграцію тимчасово окупованих територій України можна розглядати як систему комплексних, послідовних політико-правових заходів, що визначаються та реалізуються органами публічної влади та місцевого самоврядування з метою повернення тимчасово окупованих територій до правової системи України на основі принципів єдиного суверенітету та територіальної цілісності, гуманітарного об'єднання мешканців цих територій, відновлення їхніх прав і свобод, а також соціально-гуманітарних заходів з відновлення активного соціального життя, створення належних умов для повернення та адаптації, забезпечення різноманітної підтримки, зокрема соціальної, медичної, психологічної та матеріальної.

Список використаних джерел

1. Савчук І. Г. Реінтеграція // Словник суспільної географії. URL : <https://geohub.org.ua/node/4868>.
2. Голубовська І. О., Шовковий В. М., Лефтерова О. М. та ін. Багатомовний юридичний словник-довідник. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012. 543 с.
3. Психологічний словник / авт.-уклад. В. В. Синявський, О. П. Сергєєнкова ; ред. Н. А. Побірченко. Київ : Науковий світ, 2007. 274 с.
4. Тлумачний словник-мінімум із соціальної педагогіки та соціальної роботи / упор. Л. В. Лохвицька. 2-е вид., оновл. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 232 с.
5. Міжнародна термінологія у сфері міграції : українсько-англійський тлумачний словник. Київ : Міжнародна організація з міграції, 2015. 100 с.
6. Наливайко Л. Р., Орешкова А. Ф. Внутрішньо переміщені особи: визначення поняття. *Право і суспільство*. 2018. № 1. Ч. 1. С. 34–39.
7. Наливайко Л. Р. Соціально-економічні та культурні права і свободи внутрішньо переміщених осіб: теоретико-правова характеристика : монографія. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 196 с.
8. Бойко-Бузиль Ю. Правові та психологічні основи поняття «реінтеграція учасників бойових дій». *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки*. 2021. Вип. 9. С. 28–34.
9. Явір В. А. Реінтеграція: до проблеми визначення, суті та позиціонування у політиці України. *S.P.A.C.E.* 2017. № 6. С. 64–67.
10. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15.04.2014. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>.
11. Lachowski T. The reintegration of Donbas through reconstruction and accountability. An international law perspective // *Decentralization, Regional Diversity, and Conflict* / ed. by H. Shelest, M. Rabinovych. Palgrave Macmillan, 2020. 388 p. P. 145–183.
12. Rabinovych M. The domestic dimension of defining uncontrolled territories and its value for conflict transformation in Moldova, Georgia, and Ukraine // *Decentralization, Regional Diversity, and Conflict* / ed. by H. Shelest, M. Rabinovych. Palgrave Macmillan, 2020. 388 p. P. 107–143.
13. Shimir A. H. Demobilization, Disarmament and Reintegration (DDR): A New DDR Approach for Iraq. Athens : Ohio University, 2021. 75 p. URL : https://etd.ohiolink.edu/acprod/odb_etd/ws/send_file/send?accession=ohiou161901724484828&disposition=inline.
14. Peña A. D. P. G. Exploring the impact of the disarmament, demobilisation and reintegration process on post-conflict peace : PhD thesis. Colchester : University of Essex, 2018. 307 p. URL: https://repository.essex.ac.uk/22364/1/Exploring%20the%20impact%20of%20the%20DDR%20process%20on%20postconflict%20peace_25_June_2018.pdf.
15. Roll K. C. *Inventing the veteran, imagining the state: post-conflict reintegration and state consolidation in Timor-Leste (1999-2002)* : thesis. Oxford : University of Oxford, 2014. 307 p. URL : <https://ora.ox.ac.uk/objects/uuid:04cf1693-38e7-4ea8-9625-f9fbd63ab539/files/m52fa05e4d54221bff822860161e59c91>.
16. Медяник І. С. Теоретико-правові питання реінтеграції тимчасово окупованих та

анексованих територій у вітчизняній та світовій науці. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2023. Вип. 79. Ч. 1. С. 70–76.

17. Наливайко Л. Р., Чепік-Трегубенко О. С. Децентралізація влади в Україні в умовах розбудови демократичного громадянського суспільства. *Підприємництво, господарство і право*. 2015. № 10. С. 44–47.

18. Наливайко Л. Р. Поняття та зміст адміністративно-правового забезпечення прав дитини на безпечні умови життя. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 2 (123). С. 8–14.

Надійшла до редакції 27.05.2024

Прийнято до опублікування 05.06.2024

Reference

1. Savchuk, I. H. Reintegratsiia [Reintegration] // Slovník suspilnoi heohrafii. *Geo Hub*. URL : <https://geohub.org.ua/node/4868>. [in Ukr.].

2. Holubovska, I. O., Shovkovyi, V. M., Lefterova, O. M. ta in. (2012) Bahatomovnyi yurydychnyi slovnyk-dovidnyk [Multilingual legal dictionary-reference]. Kyiv : Vydavnycho-polihrafichnyi tsentr «Kyivskiy universytet». 543 p. [in Ukr.].

3. Psykholohichni slovnyk [Psychological dictionary] / avt.-uklad. V. V. Syniavskiy, O. P. Serhieienkova ; red. N. A. Pobirchenko. Kyiv : Naukovyi svit, 2007. 274 p. [in Ukr.].

4. Tlumachnyi slovnyk-minimum iz sotsialnoi pedahohiky ta sotsialnoi roboty [Minimum explanatory dictionary of social pedagogy and social work] / upor. L. V. Lohvytska. 2-e vyd., onovl. Ternopil : Mandrivets, 2017. 232 p. [in Ukr.].

5. Mizhnarodna terminolohiia u sferi mihratsii [International terminology in the field of migration] : ukrainsko-anhliiskiy tlumachnyi slovnyk. Kyiv : Mizhnarodna orhanizatsiia z mihratsii, 2015. 100 p. [in Ukr.].

6. Nalyvaiko, L. P., Orieshkova, A. F. (2018) Vnutrishno peremishcheni osoby: vyznachennia poniattia [Internally displaced persons: definition of the concept]. *Pravo i suspilstvo*. № 1. Ch. 1, pp. 34–39. [in Ukr.].

7. Nalyvaiko, L. R. (2023) Sotsialno-ekonomichni ta kulturni prava i svobody vnutrishno peremishchenykh osib: teoretyko-pravova kharakterystyka [Socio-economic and cultural rights and freedoms of internally displaced persons: theoretical and legal characteristics] : monohrafiia. Dnipro : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav. 196 p. [in Ukr.].

8. Boiko-Buzyr, Yu. (2021) Pravovi ta psykholohichni osnovy poniattia «reintegratsiia uchasyukiv boiovykh dii» [Legal and psychological foundations of the concept of «reintegration of participants in hostilities»]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriia psykholohichni nauky*. Vyp. 9, pp. 28–34. [in Ukr.].

9. Iavir, V. A. (2017) Reintegratsiia: do problemy vyznachennia, suti ta pozytsiuvannia u politytsi Ukrainy [Reintegration: to the problem of definition, essence and positioning in the politics of Ukraine]. *S.P.A.C.E.* № 6, pp. 64–67. [in Ukr.].

10. Pro zabezpechennia prav i svobod hromadian ta pravovyi rezhym na tymchasovo okupovani terytorii Ukrainy [On ensuring the rights and freedoms of citizens and the legal regime in the temporarily occupied territory of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 15.04.2014. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>. [in Ukr.].

11. Lachowski, T. (2020) The reintegration of Donbas through reconstruction and accountability. An international law perspective // Decentralization, Regional Diversity, and Conflict / ed. by H. Shelest, M. Rabinovych. Palgrave Macmillan. 388 p., pp. 145–183.

12. Rabinovych, M. (2020) The domestic dimension of defining uncontrolled territories and its value for conflict transformation in Moldova, Georgia, and Ukraine // Decentralization, Regional Diversity, and Conflict / ed. by H. Shelest, M. Rabinovych. Palgrave Macmillan. 388 p., pp. 107–143.

13. Shimir, A. H. (2021) Demobilization, Disarmament and Reintegration (DDR): A New DDR Approach for Iraq. Athens : Ohio University. 75 p. URL : https://etd.ohiolink.edu/acprod/odb_etd/ws/send_file/send?accession=ohiou161901724484828&disposition=inline.

14. Peña, A. D. P. G. (2018) Exploring the impact of the disarmament, demobilisation and reintegration process on post-conflict peace : PhD thesis. Colchester : University of Essex. 307 p. URL : https://repository.essex.ac.uk/22364/1/Exploring%20the%20impact%20of%20the%20DDR%20process%20on%20postconflict%20peace_25_June_2018.pdf.

15. Roll, K. C. (2014) Inventing the veteran, imagining the state: post-conflict reintegration and state consolidation in Timor-Leste (1999-2002) : thesis. Oxford : University of Oxford. 307 p. URL : <https://ora.ox.ac.uk/objects/uuid:04cf1693-38e7-4ea8-9625-f9fbd63ab539/files/m52fa05e4d54221bff822860161e59c91>.

16. Medianyk, I. S. (2023) Teoretyko-pravovi pytannia reintegratsii tymchasovo okupovanykh ta aneksovanykh terytorii u vitchyzniani ta svitovii nauks [Theoretical and legal issues of reintegration of temporarily occupied and annexed territories in domestic and world science]. *Naukovyi visnyk Uzhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriia Pravo*. Vyp. 79. Ch. 1, pp. 70–76. [in Ukr.].

17. Nalyvaiko, L. R., Chepik-Trehubenko, O. S. (2015) Detsentralizatsiia vlady v Ukraini v umovakh rozbudovy demokratychnoho hromadianskoho suspilstva [Decentralization of power in Ukraine

in the context of building a democratic civil society]. *Pidpriumnystvo, hospodarstvo i pravo*. № 10, pp. 44–47. [in Ukr.].

18. Nalyvaiko, L. R. (2023) Poniattia ta zmist administratyvno-pravovoho zabezpechennia prav dytyny na bezpechni umovy zhyttia [The concept and content of the administrative and legal provision of the child's rights to safe living conditions]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. № 2 (123), pp. 8–14. [in Ukr.].

ABSTRACT

Dmytro Selikhov. Theoretical and legal characteristics of the concept «reintegration of temporarily occupied territories». The article is devoted to the theoretical and legal characteristics of the concept of «reintegration of temporarily occupied territories». Attention is drawn to the fact that the main goal of modern science is to conduct research on the essence of the processes of reintegration of temporarily occupied territories and justify, on the basis of this, the key directions of the corresponding state policy, the formulation of basic concepts and categories, one of which is the term «reintegration of temporarily occupied territories», which has not been sufficiently studied in science. It is noted that the lack of appropriate scientific developments negatively affects both the state of law enforcement and the quality of legislation.

The definition of the concept of «reintegration of temporarily occupied territories» is formulated, under which it is proposed to understand a system of complex, consistent political and legal measures, which are defined and implemented by public authorities and local self-government bodies with the aim of returning temporarily occupied territories to the legal system of Ukraine based on the principles of unified sovereignty and territorial integrity, the humanitarian association of residents of these territories, as well as the restoration of their rights and freedoms, as well as social and humanitarian measures to restore active social life, create appropriate conditions for return and adaptation, and provide various support, including social, medical, psychological and material.

As a conclusion, it is stated that the reintegration of temporarily occupied territories represents a wide range of measures and should take place in all key directions of legal, ethno-national, humanitarian and social policies.

Keywords: *reintegration, territorial integrity, state border, annexation, deoccupation, reintegration mechanism, temporarily occupied territories, human rights and freedoms, institutional system, public authorities.*

УДК 351.741 : 342.951
DOI: 10.31733/2078-3566-2024-2-30-36

Андрій СОБАКАРЬ ©
доктор юридичних наук, професор
(Дніпровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ТА ДИСЦИПЛІНИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРИМУСУ (АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ) В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

На основі аналізу чинного законодавства України та практики його застосування, теоретичного осмислення низки наукових праць і різних галузей знань з'ясовано сутність, значення та особливості громадського контролю як засобу забезпечення законності та дисципліни застосування заходів адміністративного примусу (адміністративної відповідальності) в діяльності поліції.

Доведено пряму ефективність можливостей громадського контролю як інструмента у забезпеченні законності та дисципліни в діяльності поліції щодо застосування заходів адміністративного примусу, у тому числі й адміністративної відповідальності, адже саме в цій сфері має місце найбільша кількість порушень законності з боку уповноважених посадових осіб.

Встановлено характерні ознаки громадського контролю, орієнтованого на підтримання режиму законності та дисципліни у службовій діяльності різних поліцейських підрозділів, захист прав та законних інтересів окремих громадян та соціальних груп, зокрема виділено деякі базові ознаки, що помітно відрізняють його від інших видів публічного контролю.

© А. Собакарь, 2024
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-7618-0031>
andrii.sobakar@dduvs.edu.ua